ANTIKAPITALIST

WWW.SOCIALISTER.SE NR 48 • SEPT / OKT 2012 • 20KR

Inga vinster i välfärden!

Pantrarna - för upprustning av förorten

Vem är staten till för?

Klasskamp i Sydafrika

Stoppa vinster i välfärden!

Den svenska överklassens akilleshäl är det växande motståndet mot vinster i välfärden. Detta den mest lukrativa av branscher med vinstmarginaler som industrin bara kunnat drömma om. Men i opinionsundersökningar verkar en överväldigande majoritet av väljarkåren, hela 80 %, ha bestämt sig för att nu räcker det. Men den som sitter med största huvudvärken för stunden är socialdemokratin. På den senaste LO-kongressen röstade ombuden mot ledningens förslag om 'måttliga vinster' - och för att LO ska verka för en non-profitprincip inom vård, skola och omsorg. Man vill också riva upp LOV, den tvingande lagen om valfrihet som lett till privatiseringar och dyra upphandlingar av allt från datorinköp till städning, och försämrade arbetsvillkor för de anställda.

MILJONÄREN och före detta statsministern Göran Perssons nya epitet riskkapitalist är ännu ett tecken på hur djupt socialdemokratin sjunkit ner i det nyliberala träsket. Efter ett år av skandaler som gjort riskkapitalist till ett skällsord, väljer Persson att bli ordförande för Cambio Healthcare Systems. Men fler sossar har gjort en smidig övergång till riskkapitalbranschen. Tomas Östros företräder numera bankindustrin som ordförande för Bankföreningen, och argumenterar mot att politiker ska lägga sig i bankernas bonusprogram. Per Nuder sitter i knäet på Wallenbergsfären och är Sveriges bäst betalda lobbyist. Det Wallenberg-ägda EQT köpte friskolekoncernen Academedia 2009 genom en fond registrerad på lågskatte-ön Guernsey. Friskolekoncernens vinst samma år var 144 miljoner, en ren stöld av elevers och lärares resurser.

I opinionsundersökningar verkar en överväldigande majoritet av väljarkåren, hela 80 %, ha bestämt sig för att nu räcker det med vinster i välfärden

DEN BREDA KYRKAN socialdemokratin torde ha en del interna slitningar, men det som för stunden håller ihop bygget är bristen på motstånd; en toppstyrd fackföreningsrörelse och medlemmar med dåligt politiskt självförtroende. Därför var LO-kongressens beslut inspirerande, och vänsterns roll är att stärka medlemmarna att agera på orden och ta strid för sina intressen. Stockholmsnätverket *Välfärd utan vinst* är ett viktigt initiativ för att börja mobilisera alla de som ifrågasätter stölden av det gemensamma. Resultatet av utförsäljningen är en sämre, dyrare och mer segregerad välfärd, med en gräddfil åt de välbeställda.

I EN ARG och välargumenterad artikel i Dagens Arena av Sten Svensson, tidigare chefredaktör för Lärarförbundets tidning, ifrågasätts socialdemokratins hållning om vinst i skolan. Han ställer besviket de nödvändiga frågorna; "Vad vill vi som politisk rörelse med skolan, vården och de andra välfärdsområdena? Vilka mål kämpar vi för att uppnå och hur påverkas de av privatisering, marknadsutsättning, aktiebolag och vinster? Underlättar marknadslösningar att nå målen eller försvårar de?"

DAGS ATT BÖRJA sparka på akilleshälen!

Den granskande journalistikens betydelse

Omtumlade men väl förberedda höll journalisterna Martin Schibbye och Johan Persson en imponerande presskonferens. Fast beslutna att inte glömma de som är kvar i fängelset och det som de ursprungligen reste dit för att utforska, situationen i Ogadenprovinsen. Ovilliga att bocka och buga för Bildts så kallade tysta diplomati tänker de använda sin plats i medieljuset för att belysa det och de som inte syns. Det gillas naturligtvis inte av dem som sitter med makten.

DEN MODERATE riksdagsledamoten Marie Abrahamssons försök till svartmålning är skrattretande men samtidigt obehagligt. Martin och Johan ska vara tacksamma att den snälla borgerliga regeringen räddat dem, fast de är otäcka marxister. I likhet med Bildts första kommentar efter deras gripande, om att UD avråder från inresa i Ogaden, är det ett försök att lägga skulden på offren. Det blottlägger också den borgerliga synen på yttrandefrihet. Den tolereras så länge den inte på allvar hotar några ekonomiska intressen eller den så kallade "stabiliteten".

Det blottlägger också den borgerliga synen på yttrandefrihet. Den tolereras så länge den inte på allvar hotar några ekonomiska intressen eller den så kallade "stabiliteten".

MEN SOM Martin Schibbye sa i presskonferensen; om en diktatur inte vill att du ska resa till ett område är det närmast en uppmaning för en journalist. Vi ska väl knappast vara förvånade över att Bildt inte tycker man ska röra i en diktaturs inre angelägenheter. Sverige, och Bildt i synnerhet, har haft mycket samröre med diktaturer när det finns pengar att tjäna.

DET ÄR INTE LÄTT att våga granska makten men viktigt att fler avsäger sig tackandet och bugandet och ställer svårare frågor. Är det möjligt att stödja demokratirörelsen i Bahrain och bygga vapenfabrik i Saudiarabien? Att ha ett förflutet i Lundin Oil och vara svensk utrikesminister? Att utvinna olja i Ogaden och kämpa för fängslade journalister? För det sitter ett stort antal etiopiska journalister kvar i fängelset.

DET HANDLAR YTTERST om att inte kuva sig för makten, att sparka upp och inte ner. Att försöka förstå världen för att förändra den, att lägga skulden där den hör hemma.

Lärare upp till kamp

Dagligen görs det över hela USA drastiska nedskärningar i offentlig sektor, och på de flesta håll har fackförbunden gått med på usla kompromisser. Lärarna i Chicago utgör ett viktigt undantag. Lärarstrejken, som utbröt i september, är USA:s största strejk i år samt den största lärarstrejken sen 1987, och berör 29 000 lärare och stödpersonal. Den har ett massivt stöd bland lärare, hela 98 % röstade för att strejka.

2010 VAR CTU (Chicago Teachers Union) ett icke fungerande fack utan pengar. Då fick man en ny ledning som hade sin bas i ett militant gräsrotsnätverk. Det första denna gjorde var att sänka de förtroendevaldas löner och lägga pengarna på organisering. I sin första förhandling vägrade man acceptera den gängse strategin av att gå med på lönesänkningar för att få behålla jobb, med argumentet att en eftergift bara leder till fler.

ÄVEN OM DEN pågående konflikten kretsar kring löner, arbetstid och ett nytt utvärderingssystem som skulle göra det lättare att avskeda lärare - finns det fler frågor som fått bägaren att rinna över. Över tid har det vuxit fram ett ifrågasättande av utbildningens struktur och innehåll; ett motstånd mot tester styrda uppifrån, en skola som fördummar och efterliknar fängelser. En skola där fattiga elever jobbtränas snarare än utbildas, och där lärare förminskas till tekniker som ska följa en instruktionsmall. För den som tror att Sverige befinner sig långt ifrån detta system betänk några av den senaste tidens fenomen; friskolor som gör centrala lektionsmallar, nya betyg och tester längre ner i åldrarna, låga lärarlöner och ökad administration liksom en minskning av de teoretiska ämnena på gymnasiets yrkesprogram.

DET SOM GJORT CTU starka politiskt och i opinionen är att man förstått vikten av att engagera sig i bredare och djupare skolfrågor. Facket har engagerat sig mot skolnedläggningar för att öppna upp sig mot sitt närområde, och anslutit sig till den bredare kampen för en rättvis utbildning. CTU har också organiserat stormöten med tusentals medlemmar för att inspirera och driva argumenten om att facket är en del av en större klasskamp för att försvara rätten till utbildning mot skolreformatorer uppbackade av näringslivet. Facket har också samarbetat med lokala afroamerikanska och latinamerikanska organisationer, och kämpat för att återinföra demokratiskt valda skolråd. Det har gjort det svårt för borgmästaren, Rahm Emmanuel, att svartmåla lärarna som giriga. Istället finns det en växande rörelse som vill försvara offentlig utbildning, och som ser rättvisa villkor för lärare som en viktig del i detta. Nu är strejken troligtvis nära en lösning och bedömare i media anser att lärarkåren kommer gå stärkta ur striden.

För att lärare ska kunna ta strid för sina villkor och för en rättvis skola måste gräsrötterna organisera sig och börja återta makt i fackförbunden, och tvinga upp de politiska frågorna på dagordningen.

ÄVEN I ENGLAND är det lärarstrejk på gång och i en omröstning inom facket NUT (National Union of Teachers) var 82,5 % av de som svarade för strejk. Lärarfackets ledare menar att brittiska lärare haft nog av låga löner, ständig kritik och försämrade arbetsvillkor. Det är det nog många hunsade svenska lärare som kan instämma i.

I SVERIGE HAR förhandlingarna mellan lärarfacket och arbetsgivaren SKL (Sveriges kommuner och landsting) strandat och hamnat hos medlare. För att lärare ska kunna ta strid för sina villkor och för en rättvis skola måste gräsrötterna organisera sig och börja återta makt i fackförbunden, och tvinga upp de politiska frågorna på dagordningen. Ett självklart första steg hade varit ett nej till en vinstdriven skola.

REVOLTERNA MOT årtionden av nyliberalism fortsätter välla fram även i andra delar av världen. Från gruvarbetare i Sydafrika till strejkande sydeuropéer utlovas en het höst. För vänstern finns det goda exempel att sprida, lära av och visa solidaritet med. För högern och konservativa socialdemokrater blir det svårare att påstå att strejker är gammaldags, klasskamp död och att det bara finns en väg att gå.

GÅ MED I INTERNATIONELLA SOCIALISTER!

Att kämpa för ett annat samhälle, och mot kris och nedskärningar, kräver samarbete och organisering. Ensam är ingen socialist stark. *Internationella Socialister* är en förening baserad på Göteborgs universitet som anordnar möten, protester och filmvisningar. Vi producerar tidningen *Antikapitalist* 5 ggr per år. Vi är också aktiva i bredare rörelser, kring frågor som antifascism.

För att bli medlem:

Mejla oss dina kontaktuppgifter och betala in 150 kr

Prenumerera!

Mejla adressuppgifter. Betala 150 kr till konto (se bredvid), skriv prenumeration och namn i meddelanderutan. ■

Konto: Bankgironummer: 735-5589 **Mejl:** info@socialister.se

VAR VI STÅR

Vi anser att den globala kapitalismen till sin natur är brutal och omänsklig. Ett system baserat på konkurrens, exploatering och profitjakt leder till krig, fattigdom, svält och förtryck.
Den grundläggande orsaken till detta är att välståndet kontrolleras av en liten minoritet trots att den produceras av det stora flertalet. Samtidigt som möjligheterna och resurserna är större än någonsin så ökar klasskillnaderna världen över. Kapitalismen bör avskaffas och ersättas av ett demokratiskt system baserat på människors behov och en bärkraftig utveckling för planeten.

Eliten vill inte ge ifrån sig makten. De visar ständigt att de är villiga att använda vapen och krig för att behålla den. En i grunden annorlunda utveckling förutsätter därför revolutioner som vänder upp och ner på världsordningen. Genom en revolution där majoriteten aktivt deltar i att störta kapitalet kan ett demokratiskt samhälle upprättas, baserat på människors behov. Det är nyckeln till en rättvis och fredlig värld.

Många grupper har ett intresse av att organisera sig och kämpa för förändringar. Arbetare har en särställning bland dessa eftersom de kan organisera sig för att ta kontroll över produktionen och ekonomin. Därför kan de lägga grunden för en verklig demokrati.

Vi är emot alla former av diskriminering. För att upprätthålla sin makt försöker eliten att splittra arbetarklassen. Därför präglas kapitalistiska samhällen av rasism, sexism och homofobi. Effektiv kamp kräver enhet och respekt för den andre. Vi är emot alla former av förtryck.

Kapitalismen är ett globalt system och socialismen måste vara internationell. Vi förkastar kapitalismens uppsplittring av folk på grund av deras nationalitet. Därför är vi för öppna gränser och mot all invandringskontroll, som alltid fungerar rasistiskt. Vi accepterar inte att kapitalistiska stater skall bestämma var människor befinner sig.

Vid början av detta århundradet blomstrade det upp nya stora rörelser mot kapitalism och krig. Vi ser oss som en del av dessa rörelser. Massrörelser består av många olika åsikter och nya idéer och framsteg förutsätter att vi kan ena våra krafter i aktioner och debattera med varandra. Endast i en aktiv uttåtriktad kamp i samarbete med andra kan vi praktisera och vinna framsteg för våra idéer. För att vinna en värld utan kapitalism behöver vi en organisation som kan samla upp idéer och erfarenheter, och handla utifrån dem.

Vi uppmanar alla som är eniga med det som står här att gå med i Internationella Socialister. Vi är baserade på Göteborgs universitet.

ANTIKAPITALIST - Tidsskrift för internationell socialism.
Utgiven av studentföreningen Internationella Socialister
Ansvarig utgivare: Patrik Vulkan
Redaktör: Åsa Hjalmers
Redaktion: Jasmine Geraghty, Martin Kehlmeier, Mattias Nylund, Patrik Vulkan, Carl Wilén
Tryck: Myran Grafiska, Varberg
Kontakt: info@socialister.se
Hemsida: socialister.se
Bankgironummer: 735-5589
ANTIKAPITALIST ges ut fem gånger per år

Tisdagar
INTERNATIONELLA SOCIALISTER
Veckomöten de flesta tisdagar på Kafe Blue Mountain, Skanstorget 4 kl.18.00 – för mer info se hemsidan **www.socialister.se**

Fredagen 14 september
FILMPREMIÄR: BEHANDLA OSS INTE SOM DJUR
Dokumentär om Pantrarna som startades i Göteborg 2011.
av Anders Morris Rundberg och Leo Palmestål
Kl.18.30 på Hagabion

Lördag 22 september
CYKELDEMONSTRATION I GÖTEBORG
Kl.12.00-13.00 Bältesspännarparken.
Kl.13.00: tal av stadsarkitekten Björn Siesjö.

PÅ ABF:

Lördag 6 oktober
KLASSRESA GENOM GÖTEBORG
kl.11.00-15.00: Medtag matsäck. Bussturen kostar 100 kr
Samling utanför biografen Draken

Torsdag 11 oktober
DE OSYNLIGA . EUROPAS FATTIGA ARBETARKLASS
Med Rebecka Bohlin, tidigare chefredaktör på Arbetaren
kl.13.00 i Folkets Hus i Hammarkullen

Lördag 13 oktober
ALL I WANT FOR CHRISTMAS IS PLANEKONOMI
Med serietecknaren Sara Granér
Kl.10.00 på Restaurang Trappan
Entré inklusive frukost 100 kr

Måndag 15 oktober
HUR ORGANISERAR MAN OTRYGGA?
Kl.18.00. Foajén på Folkteatern, Järntorget

Tisdag 30 oktober
ARBETARKVINNOR, HEMMAFRUAR OCH GRUPP 8–DÖTTRAR
kl.19.00, Restaurang Trappan, Järntorget

Rapporter

”Inga fascister på våra gator, fyll dem i stället med bögar och flator!”

Klockan 14 lördagen den 4 augusti kallade nazistiska EDL tillsammans med counter-jihadrörelsen till en manifestation på Norra Bantorget i Stockholm. Att det sammanträffade med Stockholms Prideparad var en medveten taktik, så kallad « pink wash », att i rasistiskt syfte visa upp ett liberalt och HBT-vänligt ansikte till försvar för icke-heterosexuella svenskar mot muslimer.

MAN KAN LUGNT SÄGA att deras demagogiska budskap behandlades som det förtjänade: det dränktes i vuvuzelatutande och slogans. Ett femtiotal nazister blev i nästan tre timmar överröstade av tio gånger så många (över femhundra) motdemonstranter som i Stoppa EDL's regi samlats i det motsatta hörnet av torget. Bland demonstranterna hade ett relativt brett spektrum av den radikala vänstern kommit, från Vänsterpartiet och Dror Feiler till anarkoprides arrangörer och Blackblockaktivister. Vissa demonstranter hade till och med kommit från Danmark och Ryssland.

NÄR NÅGRA AKTIVISTER försökte forcera poliskedjan möttes de av en våldsam motreaktion, bland annat med pepparsprej från polisens sida. Trots detta stod många kvar och fortsatte tuta och skrika. Så småningom blev leden tätare och stämningen högre, slogans återkom oftare och återtogs av fler och fler. Folk slog och bankade på allt från offentliga toalettkabiner till gatuskyltar när de sista nazistdemonstranterna till slut lämnade torget.

MOTDEMONSTRATIONEN var lyckad på många sätt. Härligt att se att nazisterna var så få, att vi motdemonstranter var så många och att vår manifestation visade sig överlägsen genom att vi var flest och lät mest. Det är så vi måste fortsätta: att mobilisera så många som möjligt, och så breda delar av vänstern och antifascister i allmänhet som möjligt för att ta över gatorna varje gång extremhögern vågar visa sig offentligt. Stockholm visade att det finns en reaktivitet och mobiliseringskapacitet här som gör det möjligt.

• Annelie Wennerström och Helena Dübeck

Göteborg mot nazism

Den 15 september försökte det nazistiska partiet Nationaldemokraterna hålla torgmöte vid Stora Teatern i Göteborg. De fem nazisterna möttes av en mur av 400 antirasister som vägrade låta dem sprida sitt hat i fred. Eftersom varje gång nazistorganisationer får verka i fred följer en rad attacker på oskyldiga i samhället.

FÖR MER INFO om aktiviteter framöver: Göteborg mot rasism på facebook

Välfärd utan vinst

Dagen innan riksdagen öppnar, tisdagen den 17 september, manar nätverket *Välfärd utan vinst* till protest mot det som blivit världens mest privatiserade och vinstgivande välfärd. Manifestationen samlas på Sergels torg kl.17.00 för marsch till riksdagen och ett Gatans parlament i form av en folkriksdag.

FÖR INFO OM aktiviteter framöver: Välfärd utan vinst på facebook

Pennygångens framtid

Stena fastigheter annonserade i våras att de ska inleda en omfattande renovering av Pennygången på Högsbohöjd i västra Göteborg. Husen byggdes på 1960-talet och de flesta hyresgäster är övertygade om att en renovering behövs. Dock är Stena ute efter något annat. Man vill lyxrenovera med hyreshöjningar på runt 60 % vilket innebär att man i stor utsträckning inte renoverar för nuvarande hyresgäster, utan vill ha rikare hyresgäster som är villiga att betala 9800 kronor för en lägenhet på 80 kvadratmeter. I en undersökning gjord av hyresgästföreningen under sommaren visade det sig att 80 % inte anser sig ha råd att bo kvar om hyreshöjningarna går igenom (40 % av kvarterets hyresgäster deltog). Stenas lyxrenovering har stött på stort motstånd från de strax under 800 hyresgästerna. Under namnet Pennygångens framtid har det arrangerats spelningar, informationsträffar, protester och man har överklagat Stenas renoveringsförslag till hyresnämnden.

HÖGSBOHÖJD ÄR en av de mest socialt blandade delarna i Göteborg med radhus, villor och hyresgäster. Nu gör Stena Fastigheter sitt för att se till att segregeringen i Göteborg fortsätter öka. När Göteborgs Stad annonserar att Stena fastigheters nuvarande VD Bengt Gustafsson ska sitta med i kommunens integrationsråd, känns det mest som ett dåligt skämt och ett löfte om att inget kommer att förändras till det bättre i Göteborg om inte motstånd organiseras underifrån.

FÖR MER INFO : www.pennygangen.se

Vad tycker du? Skriv och rapportera, klaga, uppmuntra eller kommentera.
Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera inlägg. Skicka till: **info@socialister.se**

MED FÖRORTEN I CENTRUM

Antikapitalist har intervjuat **Majsa Allelin** som är medlem i Pantrarna – För upprustning av förorten.

Hur skulle du beskriva Pantrarna som organisation?

Vi är en förening som jobbar för att ungdomar boende i förorten ska få rättvisa livsmöjligheter. Förorten ligger i skärningspunkten där många olika typer av förtryck korsas, materiellt liksom kulturellt. Segregationens negativa konsekvenser kommer till uttryck i dessa områden som har det materiellt sämre ställt än resten av staden. Varför vi väljer att just betona ungdomar är dels för att unga är en utsatt grupp på det sättet att man inte har samma juridiska rättigheter, dels för att de ofta befinner sig mellan skola och jobb och dels för att de är framtiden. Vi bildades i februari 2011 i Biskopsgården med anledning av att vi märkte att det fanns ett stort behov av en fritidsgård. Stadsdelspolitikerna hade precis stängt ner en verksamhet vilket innebar att de unga började hänga på biblioteket, på torgen och i trappuppgångarna. Vi såg och ser det som en självklar rättighet att det i ens stad ska finnas verksamheter för alla invånargrupper, som inte ska kosta.

”Förorten ligger i skärningspunkten där många olika typer av förtryck korsas”

Orättvisorna stannar inte bara vid det materiella, det för med sig en misstro gentemot skolan och andra institutioner i samhället och gör att motivationen och engagemanget minskar. Detta gör i sin tur att dessa unga inte hävdar sin rätt lika starkt i situationer där de faktiskt har lagen eller rätten på sin sida. Därför är vårt parallella syfte med föreningen att öka engagemanget och kunskaperna kring mobilisering och organisering. Tillsammans är vi starka, som strukturellt förtryckta måste vi dessutom vara många för att göra oss hörda.

I ert namn syns ett av era mål klart och tydligt: upprustning av förorten. Vilka ytterligare mål har ni som organisation? Vad vill ni åstadkomma på kort och lång sikt?

Ja, upprustning för förorten syftar till att allt vårt arbete måste vara konkret. Det måste ske faktiska förändringar som faktiskt påverkar. Exempelvis, en fritidsgård. Det är klart att det politiska arbetet inte stannar vid en sådan sakfråga men jag tror att man misstar sig om man inte ser öppnandet av en sådan verksamhet som något politiskt. Ta exempelvis det omvända, att stänga ner, det är en oerhört ideologisk fråga, likaså är därför att rusta upp. I detta följer också lokal förankring. För att kunna tillgodose verkliga behov behöver vi vara extremt konkreta och ha medlemmar som är boende eller uppväxta i området vi jobbar med. Att jobba med frågor som berör människor på ett direkt plan är också ett värdefullt sätt att få med folk i kampen. Folk har inte tid att sitta och diskutera teoretiska frågor i en tröttsam tillvaro. Praktiskt arbete förenar däremot folk, från olika håll. Och det är extremt politiskt eftersom det resulterar i materiella förändringar. Med det sagt betyder det inte att vi inte ser utbildning eller medvetenhet som något sekundärt. Men det måste vävas in. Om det är något som vi har tagit med oss från Svarta Pantrarna i USA är det just social aktivitet integrerat med politiskt arbete.

Hur tycker du att Pantrarna har mottagits?

Ambivalent. Jag har haft den ansvarsposten inom gruppen, att sköta kontakten med politiker och tjänstemän och har dels märkt att de blivit förvånade, flera gånger efter att vi lagt fram exempelvis verksamhetsplaner, hållit anföranden och så vidare; som att de blivit överraskade över att vi kan behärska ”deras” format och miljö. ”Det var välformulerat” sa till exempel stadsdelsnämndens ordförande Håkan Persson en gång efter att jag läst upp ett anförande vid en demonstration. Förutom de låga förväntningarna vi har på oss, känns det som att de dragit ut på många processer för att trötta ut oss eller

se om vi verkligen menar allvar. På så sätt har det känns som att de inte fattat att vi bara vill lyfta frågor som de annars missar. Det känns som att de tror att vi ser något egenvärde, för Pantrarnas skull, med att exempelvis öppna en fritidsgård eller rusta upp en fotbollsplan.

Vad gäller andra utomparlamentariska grupper är det väldigt olika. Många är intresserade och vill hjälpa till men vet kanske inte riktigt hur. Det kan nog vara ovant för vissa (vita) vänstergrupper att inte kunna bidra med ett traditionellt politiskt ”aktivist-kunnande”. Jag menar inte att vi är enbart speciella för att alla i föreningen har någon utländsk förankring, utan också för att vi har så unga medlemmar. Det gör att språkbruket och andra koder är gångbara än vad som finns bland äldre och mer rutinerade organisationer.

Vilka ser ni som allierade och motståndare i er aktivism?

Kan nästan inte svara på den frågan, strukturellt sätt alla. Vi har fått flera rasistiska brev skickade till oss men svårt att säga om det skulle vara kopplat till någon specifik grupp. Jag har svårt att se någon särskild motståndare faktiskt, det är mer en kamp som alltid känns som en uppförsbacke .

Det första ledet i ert namn för givetvis tankarna till Black Panther Party. Varför valde ni namnet Pantrarna? Hur vill ni att det ska uppfattas?

Det är viktigt att ha förebilder, förebilder som man kan relatera till. Även om situationen i dagens Sverige är väldigt annorlunda från 60-talets USA så finns strukturella liknelser, där klasskamp bör gå hand i hand med en antirasistisk kamp. Tittar man på deras ten point program är det skrämmande hur många av de punkterna som fortfarande är aktuella. Exempelvis: ”We want decent housing”, ”We want full employment”, ”We want an immediate end to police brutality”, ”We want education about our history”. Som jag sa innan så har vi också inspirerats av deras metoder vad gäller kombinationen av praktiskt och politiskt arbete.

Vad tycker du att ni fått för genomslag för era krav?

Riktigt bra! Det första stora målet, fritidsgården öppnar nästa år.

Efter felaktiga skriverier i GP om vår vän Diren som mördades utanför sin port i Biskopsgården hade vi kampanjer mot medias stigmatisering och förhandlade till oss en offentlig ursäkt och en dialog för att nyansera bilden om förorten i media. Vi har haft en rad olika sociala och politiska aktiviteter, så som en fotbollsturnering med ungdomar och politiker, reparationer av trasiga gatuljus (över hundra stycken har varit nedsläckta under en längre tid) och snart ska vi ha Hisingens första muralmålning med konstnären Benny Cruz!

Vi har även vunnit pris för årets bästa förortsorganisation, av Forix!

Er verksamhet och idé utgår från en speciell plats: förorten och Biskopsgården. Hur ser ni på platsens betydelse i förhållande till andra maktrelationer?

Även fysiska platser är relativa på så sätt att de förknippas och associeras till olika, exempelvis, positiva eller negativa känslor. Förorten är i det allmänna talet ett stigmatiserat begrepp vilket utan tvekan påverkar både de som bor och inte bor där. Alla har en föreställning och idé om förorten, även om man aldrig satt sin fot där. Det blir tydligt att begreppet har tappat sin geografiska innebörd när man väljer att kalla Biskopsgården för förort men inte Askim som ligger längre bort från Göteborg.

Att kategorisera människor efter område kan vara effektivt och ha sina fördelar i vissa sammanhang men det kan också vara farligt när beslut kommer uppifrån och ska implementeras eller när man tror att det är den fysiska platsen i sig som är problemet. Mark Isitt är ett bra exempel på en person som tror att det är de faktiska (höga) byggnaderna som gör att den socio-ekonomiska situationen ser ut som den gör. Ett annat exempel från politikernas håll är kameraövervakningen som finns i bostadsområdena i Biskopsgården. Sådana ”lätthanterliga” punktinsatser må avskräcka folk från att göra något dumt precis under kamerorna men så länge inga sociala insatser görs kommer inga beteenden förändras. ■

”Tillsammans är vi starka, som strukturellt förtryckta måste vi dessutom vara många för att göra oss hörda”

DEN SVENSKA MODELLEN

Den svenska välfärdsstatens framväxt är temat för en serie artiklar i kommande nummer. Först ut är **Mattias Börjesson** som introducerar olika sätt att förstå och analysera den svenska modellen och vilka de politiska konsekvenserna blir av dessa.

Från 1930-talet och framåt blev den svenska modellen ett centralt begrepp, både inrikespolitiskt i Sverige och internationellt. Fram till 1970-talet kom den så kallade svenska modellen nästan uteslutande att hyllas som en förebild för att skapa ekonomiskt välstånd i kombination med en större jämlikhet i samhället. När de politiska vindarna började vända under 1970-talet blev den svenska modellen istället en symbol för ekonomisk ineffektivitet, överdriven social ingenjörskonst och kollektivism. Denna kritik kom även att vara drivande för 1980-talets och 1990-talets politik som bekant ledde till den svenska modellens fall.

Undertecknandet av Saltsjöbadsavtalet 1938. August Lindberg (från LO) till vänster och J Sigfrid Edström (från SAF) till höger.

VARFÖR ÄR DET DÅ relevant att diskutera den svenska modellens grunder idag? Huvudsakligen beroende på två skäl, dels har den svenska modellen eller snarare den nordiska modellen idag åter blivit en internationell förebild efter krisen 2008 på grund av viss BNP-tillväxt i ett Europa i djup ekonomisk depression, en relativt sett mindre ojämlikhet i jämförelse med övriga Europa och, alla nedskärningar till trots, en mer omfattande välfärdsstat än i andra utvecklade kapitalistiska stater. Därför är det naturligt att de nordiska länderna ofta ses som förebilder för vad progressiva partier i många delar av världen vill uppnå. Det andra skälet är att många i dagens politiska vänster har en felaktig bild kring grunderna för den nordiska modellen, vilket resulterar i en felaktig politisk strategi för att kunna försvara välfärdsstaten och på sikt kunna återetablera den nordiska modellen som ett politiskt projekt.

Det första vi måste konstatera är att den nordiska modellen aldrig på allvar utmanade grunderna för kapitalismen som dominerade ekonomiskt system.

HUR SKALL VI DÅ förstå välfärdsstatens framväxt och mer specifikt framväxten av den nordiska modellen, som förenklat kan sägas vara den mest omfattande och generella av olika välfärdsstatsmodeller. Här gäller det att undvika alltför enkla förklaringsmodeller, historiskt kan vi identifiera två felaktiga synsätt på välfärdsstatens grunder. Den första, som paradoxalt nog varit populär både till vänster och till höger, är att man sett framväxten av välfärdsstaten som detsamma som framväxten av ett socialistiskt samhälle. Socialdemokratin kunde på denna grund legitimera välfärdsstaten som politiskt projekt medan högern å sin sida kunde kritisera välfärdsstaten och socialdemokratin som ”socialistisk”. Det första vi måste konstatera är att den nordiska modellen aldrig på allvar utmanade grunderna för kapitalismen som dominerade ekonomiskt system. Kapitalistklassen behöll kontrollen över samhällets rikedomar och produktionsmedel, arbetarklassen förblev i en strukturellt underordnad position som lönearbetare i samhället. Välfärdstaten utjämnar fördelningen av de disponibla inkomsterna mellan olika sociala grupper i samhället, den utjämnar dock inte fördelningen av ägande mellan olika sociala grupper.

MED DENNA POÄNG kommer vi till den andra felaktiga teorin kring välfärdstaten som ofta har förespråkats av olika schatteringar av socialister till vänster om socialdemokratin. Här har man sett välfärdsstaten som något som huvudsakligen en del av den moderna kapitalismens behov av en skötsam, frisk, arbetsvillig och välutbildad arbetskraft. I denna teoretiska modell är välfärdsstaten framförallt ett resultat av kapitalets behov där man ser arbetarklassens strävanden som underordnade. I sin mest elitistiska

variant utifrån Frankfurtskolan ses välfärdsstaten som ett led i arbetarklassens integrering och definitiva underordning, vilken därmed förlorar sin samhällsförändrade potential. Uppkomsten av välfärdsstaten var istället ett resultat av en verklig kompromiss. Kapitalet tvingades gå med på facklig organisering och att arbetarna fick tillbaka en del av produktionsöverskottet via välfärdsstaten. Den grundläggande samhällsformen bestod, men utan en stark och organiserad arbetarklass hade kapitalet naturligtvis inte gått med på något av ovanstående. För socialdemokratin var välfärdsstaten till en början bara en pragmatisk politik för att förbättra sina väljargruppers liv, men målet om ett socialistiskt samhälle var kvar på dagordningen, först under 1950-talet kom välfärdsstaten i sig självt att bli socialdemokratins övergripande målsättning.

I EFTERHAND KOM välfärdsstaten att ses som en rationell konsensuslösning på vissa specifika samhälleliga problem, idag företräds denna syn på välfärdsstatens historia av framförallt SAP. Därför talar både SAP och LO ofta om att återupprätta den nationella samförståndsmodellen. Men denna politiska strategi grundar sig på en historisk felanalys kring välfärdsstaten grunder och kan därmed inte bli framgångsrik. Grunden för välfärdsstaten och klasskompromissen var nämligen som välfärdsaktivisten Asbjørn Wahl hävdar inte samförståndet utan klasskonflikten. Det var först när arbetarklassen blivit en mäktig och organiserad klass som kapitalistklassen insåg att den var tvungen att kompromissa. Som sociologen Walter Korpi visat kan man därmed förstå välfärdsstaten som resultatet av en specifik maktrelation i samhället. Det var framförallt framväxten av en stark, militant och organiserad arbetarrörelse, i kombination med andra folkliga rörelser, som under 1900-talets början förändrade maktbalansen i samhället. Detta tvingade fram politiska eftergifter från de dominerade sociala grupperna som införandet av allmän och lika rösträtt 1918/1921. Den politiska formella demokratins genombrott och välfärdsstatens framväxt kan i detta perspektiv ses som ett resultat av de folkliga rörelsernas tilltagande organisering och styrka. ■

SALTSJÖBADSAVTALET

SALTSJÖBADSAVTALET Från 1938 mellan LO och Arbetsgivarnas organisation SAF ändrade spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden på ett sätt som vi påverkas av än idag.

ÄNDA SEDAN STORSTREJKEN 1909 hade det varit turbulent på den svenska arbetsmarknaden, och Sverige var världsledande i antalet strejker. LO växte så det knakade och fördubblade sitt medlemsantal mellan 1929 och 1939 till nära en miljon. Hela 1930-talet hade Sverige en mycket militant och välorganiserad arbetarrörelse med en stark kommunistisk vänsterfalang. Denna situation var SAF angelägen om att ändra på. I Svenska Dagbladet 2003 skrev liberalen Svante Nycander påfallande ärligt om Saltsjöbadens tillkomst; ”det politiska trycket, hotet om lagstiftning, var riktat mot fackföreningsrörelsen, inte mot arbetsgivarna.” och att ”det var främst löntagarsidan som behövde disciplineras i arbetsfredens intresse.”

I UTBYTE MOT ATT SAF erkände fackföreningarnas rätt att existera och förhandla (vilka ändå var ett faktum) så accepterade man en rad försämringar av strejkrätten och inskränkte medlemmarnas makt över det fackliga arbetet. I boken *Makten över arbetsmarknaden* medger Svante Nycander att arbetsgivarna ansåg att demokratin i fackrörelsen var ett problem för arbetsgivarna; ”Beslutsformerna inom fackföreningsrörelsen var ständigt en källa till bekymmer för SAF. De många medlemsomröstningarna om avtal gav inflytande åt kommunister och andra militanta element, de fördröjde förhandlingarna och försvårade medling”. Resultatet av Saltsjöbadsavtalet blev en försvagad vänster inom facken och en stärkt position för den fackliga byråkratin och socialdemokratin.

DETTA AVTAL ANSES AV MÅNGA ha lagt grunden för den så kallade ”svenska modellen” och klassamarbetet eller samförståndsandan om man så vill. Den långa efterkrigsboomen innebar att reallönerna steg under 1950 och 1960talen medan socialdemokratin blomstrade och man kunde genomföra flera viktiga reformer. När kapitalismen sedan börja krisa under 1970talet börjar samförståndet knaka och det sker en hel del viktiga strider på arbetsmarknaden som leder fram till LAS, lagen om anställningsskydd och MBL, medbestämmanderättslagen.

Resultatet av Saltsjöbadsavtalet blev en försvagad vänster inom facken och en stärkt position för den fackliga byråkratin och socialdemokratin.

OM SVENSKT NÄRINGSLIV och socialdemokratin försöker få till ett nytt Saltsjöbadsavtal bör varningsklockor ringa. Försämrad arbetsrätt i utbyte mot brödsmulor är ingen väg framåt för svensk arbetarrörelse.

HÄR KAN DU LÄSA AVTALET i sin helhet med kommentarer:
http://vansterhistorikerna.files.wordpress.com/2011/03/kempe-gc3b6sta-saltsjc3b6badsavtalet-med-kommentarer-1939.pdf

STATEN OCH KAPITALET;
BANKERNA OCH RÄDDNINGSPAKETEN

Växer eller minskar statens roll i dagens samhälle? Vem är staten till för och hur har den växt fram? **Jack Farmer** gör en marxistisk analys av statens roll i dagens kriskapitalism.

Högerns standardargument är att staten ska låta privat kapital agera fritt – och att ekonomiska problem orsakas av en för stark statsmakt eller av för mycket regleringar. Men statens uppgift är tvärtom är att hålla den privata sektorn under armarna, något som bekräftas av kapitalismens utveckling de senaste åren.

Konservativa politiker uttrycker ofta att de ogillar staten. De hävdar att den fungerar som en bromskloss på ekonomin genom att hindra den privata sektorns kreativa risktagande. Detta är fullständigt felaktigt. Den nuvarande ekonomiska krisen understryker något som pågått under hela kapitalismens historia - nämligen att staten spelat en avgörande roll för att hålla systemet flytande. Relationen mellan staten och storföretagen har visserligen förändrats under senare år och dessa förändringar har haft betydelse för hur den aktuella krisen utvecklats. Att statens roll förändrats borde inte förvåna någon. Kapitalismen är ett historiskt fenomen som uppstod under specifika omständigheter men som sen förändrats över tid.

Trots detta är kapitalismens grundläggande dynamik densamma. Alla de förändringar som skett i systemet i vår tid har att göra med hur kapitalismens kärnkarakteristika utvecklats: utsugningen av arbetarna, strävan efter maximal profit och ständig tillväxt. Den här artikeln beskriver förhållandet mellan staten och kapitalet och hur detta förhållande utvecklats de senaste åren: vad har förändrats och vad har inte förändrats.

Den nuvarande ekonomiska krisen understryker något som pågått under hela kapitalismens historia - nämligen att staten spelat en avgörande roll för att hålla systemet flytande.

Bortom Marx

Marx har inte skrivit särskilt utförligt om statens roll. Han fick aldrig tillfälle att påbörja den del av ”Kapitalet” som skulle ta upp statens roll i detalj. Marx uttalanden om staten är klargörande men otillräckliga. Hans efterföljare har utvecklat argumenten men analysen är inte fullständig. Vi kan sammanfatta marxisters förståelse av staten på följande sätt:

Staten har inte alltid funnits utan uppkom som ett resultat av de oförenliga motsättningar som existerar i ett klassamhälle. Den är ett historiskt fenomen och inte någon institution som funnits för evigt. Det fanns exempelvis ingen stat under jägar- och samlarstadiet utan den gjorde sitt intåg i samband med klassamhällets uppkomst. Marx och Engels kallade tiden före klassamhället för ”primitiv kommunism”. Staten är inte neutral: den är ett verktyg till för att en klass ska kunna härska över en annan.

Den kapitalistiska staten skiljer sig från de stater som fanns under tidigare klassamhällen eftersom den kontrollerar nästan alla samhällets tvångsmedel. Gångna tiders feodalherrar hade bara makt över sina egna bönder men kapitaliststaten däremot formaliserar och centraliserar sin makt och kontroll över klassamhället. För att kunna utöva denna makt har kapitaliststaten undan för undan skapat ett helt nätverk av betalda myndighetspersoner: polisen, domstolsväsendet, armén, underrättelsetjänsten, statstjänstemän och så vidare. Tidigare kunde drottningar och kungar hänge sig åt sina nycker. I deras ställe inkom en viss rättssäkerhet i och med att alla – åtminstone formellt – var lika inför lagen. Krossandet av statsapparaten kommer att vara ett viktigt steg på vägen till att avskaffa kapitalismen och bana väg för ett jämlikt samhälle.

En av Marx’ viktigaste insikter var att när en arbetare tar ett jobb så ingår hon en relation inte bara med sin egen chef utan också med hela kapitalistklassen. Kapitalismen definieras av det faktum att arbetarna producerar ett mervärde som är grunden till vinst. Om ett enskilt företag ska vara genomsnittligt vinstgivande, krävs att företagets arbetare jobbar minst i en takt och med en effektivitet som är branschens genomsnittliga. Detta är vad Marx kallade ”socialt nödvändigt arbete”, vilket naturligtvis inte är skrivet i sten utan ständigt förändras. Om en kapitalist driver sitt företag med sämre effektivitet än genomsnittet, kommer profiten att minska. Det motsatta gäller också: lyckas kapitalisten producera sina varor mer effektivt än konkurrenterna i branschen, till exempel genom ny teknologi, kommer han att håva in superprofiter till dess att resten av branschen hunnit ifatt.

Genom att konkurrera med varandra slåss kapitalisterna om vem som ska få den största biten av kakan, det vill säga mervärdet. Men olika kapital seglar inte omkring som små ensamma moln, utan är sammanlänkade med varandra på tusen olika vis.

Till exempel kan en kapitalist som använder sitt kapital för att anställa arbetare och producera en vara inte lägga vantarna på allt mervärde som arbetarna skapar. Även banken som hostade upp startkapitalet vill ha sin del, likaså vill markägaren ha sin hyra och staten skatteintäkter. På samma sätt som en flod har sitt ursprung i en gemensam källa

men sen delar upp sig i en massa biflöder, så delas profiten upp på många händer. Det ändrar emellertid inte det faktum att den ursprungliga källan till all profit är utsugningen av arbetarna. Men exakt hur profiterna fördelas spelar roll, speciellt i kristider.

Olika företag konkurrerar alltså med varandra men de är också hopflätade med varandra och med stater. Om ett företag tvingas i konkurs så gynnar det konkurrenterna men det skadar samtidigt andra aktörer som till exempel underleverantörer och banker som på olika sätt är beroende av företaget i fråga. Kapitalet väver sannerligen en komplicerad väv!

Ett splittrat brödraskap

Vilken inställning har då staten till dagens kaotiska marknad?

Marx skriver i Kommunistiska Manifestet att staten bara ”är en kommitté för skötsel av hela bourgeoisiens gemensamma angelägenheter”. Detta är för starkt uttryckt. I realiteten är överklassen sällan förmögen att handla som en sammanhållen enhet eller i stånd att enas om en gemensam strategi. Marx har i andra texter påpekat att kapitalismen skapar två viktiga uppdelningar: cheferna har ett gemensamt intresse av att exploatera alla arbetare, men de måste också konkurrera med varandra. Denna skoningslösa tävlan mellan olika kapitalistiska företag innebär att staten aldrig kan representera hela överklassen. Istället bedriver staten en ekonomisk politik som den bedömer vara i nationens intresse – alltså till fördel för de kapitalister som verkar inom landets gränser. Denna process innebär med nödvändighet att man hjälper vissa företag medan man samtidigt trampar andra på tårna.

Grundläggande funktioner

Men staten går inte bara vissa företag till mötes, staten har också många andra funktioner att fylla som är viktiga för alla kapitalägare, speciellt de allra största. Staten övervakar regleringen av all affärsverksamhet inklusive landets valuta, den garanterar tillgången på arbetskraft och den skyddar till viss del den inhemska marknaden. Staten har också exklusiv kontroll över försvarsmakten och kan sätta in väpnade styrkor för att gynna vissa kapitalisters intressen (imperialism). Slutligen kan staten, ibland via centralbanken, vidta åtgärder för att skydda landets ekonomi om ett stort företag eller en storbank skulle krascha. Det är dessa räddningsaktioner, s.k. ”bail-outs”, som stått i händelsernas centrum sen finanskraschen 2008.

Det kan ofta verka som om kapitalismen lyder under abstrakta lagar men dessa abstraktioner blir bara begripliga om vi studerar hur de slår igenom i verkligheten.

Låt oss nu ta en titt på förhållandet mellan kapital och stater under den rådande ekonomiska krisen. Krisen hade sin upprinnelse i bankväsendet och i den gängse mediebilden framställs det som en finanskris, och inte som en kris för kapitalismen som helhet.

Bankerna - systemets hjärta

Bankerna står i centrum för Marx’ kritik av kapitalismen. Det beror på att den finansiella sektorn spelar en avgörande roll för kapitalismen. Profiter, kapitalismens livskraft, skapas under produktionen – som skillnaden i värde mellan arbetarnas löner och de varor som de producerar. Men det är inte alltid lätt att omsätta denna profit i pengar genom försäljning av varorna som arbetarna producerat.

Kapitalismen skapar två viktiga uppdelningar: cheferna har ett gemensamt intresse av att exploatera alla arbetare, men de måste också konkurrera med varandra.

Företag för samman arbetskraft och produktionsmedel, ansamlar kapital och organiserar varudistribution. Men kapital är inte bara pengar – det investeras oftast i fabriker, välutbildade arbetare och i maskiner. Dessa tillgångar finns på en specifik plats och kan inte alltid flyttas, varken enkelt eller billigt, till en annan plats. Varje kapital ingår i ett nätverk av produktion och distribution, som ger det dess specifika karaktär och som i sin tur står i tät förbindelse med andra kapital och med staten.

Ibland sitter företagsägarna på en massa pengar men kan inte hitta något lämpligt investeringsobjekt, i andra fall vill de snabbt investera i lönsamma projekt men saknar kontanta medel. Det är här som bankerna träder in. Bankerna pumpar, likt ett blodomlopp, profiter från ställen

där de inte omedelbart behövs till ställen där de kan investeras. De skapar inga profiter själva men de är nödvändiga för att produktionen ska fortgå. En kapitalist med pengar över sätter in dem på en bank mot en viss ränta medan de investerare som lånar pengarna får betala en annan, högre ränta. Banken behåller mellanskillnaden. På så vis portioneras mervärdet (skapat i produktionen) ut till olika aktörer i det finansiella systemet.

I praktiken fungerar det inte så smidigt. Problemet är att profiten inte bara ska skapas, den ska realiseras också. Producerade varor blir inte garanterat sålda. När den nuvarande krisen djupnade, samlade företagen på sig enorma berg av kontanter istället för att investera. Bristen på efterfrågan i ekonomin ledde till att företagen drog slutsatsen att nya investeringar antagligen inte skulle ge mycket i vinstväg. Teknologijätten Apple sitter nu på 100 miljarder dollar. Företag i eurozonen uppskattas tillsammans sitta på 2 biljoner euro.

Stater och centralbanker arbetar aktivt med detta olösliga problem. De har pumpat in enorma summor pengar på marknaden i form av billiga lån, genomfört ”quantitative easing” (d.v.s. låtit sedelpressarna rulla) och otaliga räddningsaktioner. De har också infört det ena åtstramningspaketet efter det andra för att försöka öka lönsamheten, genom att sänka arbetarlönerna och skära ner på de statliga utgifterna som går till att höja arbetarklassens levnadsstandard, som skolor och sjukvård.

På ytan kan det verka som dessa nedskärningar bekräftar de senaste trettio årens mönster av en allt mindre stat. Det är att underskatta välfärdsstatens betydelse för kapitalismen. En av statens nyckelfunktioner är att se till att det finns en stadig tillgång på arbetskraft. Sjukvård och universitetsutbildning förbättrar arbetarklassens levnadsvillkor men de är även viktiga för företagen som behöver en någorlunda frisk och välutbildad arbetsstyrka - men som naturligtvis inte vill betala för den, speciellt inte i kristider.

I flera västländer förändras denna aspekt av staten men staterna är inte på väg att försvinna. Hårdhänta utbildningsreformer syftar till att anpassa utbildningssystemet till näringslivets behov. Nedskärningar handlar inte i första hand om att skära ner på statens utgifter eller om att minska statens roll i ekonomin; utan syftar framför allt till att stöpa om samhället så att det anpassas efter kapitalets behov.

En av Margaret Thatchers mest omhuldade ambitioner var att privatisera statligt ägda företag och minska statsutgifterna. När Thatcher kom till makten var stora delar av brittisk ekonomi i statlig ägo; några exempel är gas och stålindustrin, kolindustrin, telekommunikationer, elektricitet och järnvägarna. Thatchers regering och alla som kommit efter henne, även New Labour, har fortsatt genomdriva privatiseringar och lägga ut samhällsservice på entreprenad.

Men Thatchers “revolution” var mycket mindre djupgående än vad som oftast antas. De offentliga utgifterna steg hela tiden under Thatcher och har fortsatt stiga, från 345 miljarder pund (i 2010-11 års priser) 1979 till 706 miljarder pund 2011, enligt det brittiska Institute for Fiscal Studies. Offentliga utgifter har visserligen fluktuerat under ekonomiska krisperioder (eftersom bidragsbehovet ökar under lågkonjunkturer) men som helhet har offentliga utgifter legat kvar på 46 % av BNP jämfört med 44 % 1979.

Nedskärningar handlar inte i första hand om att skära ner på statens utgifter eller om att minska statens roll i ekonomin; utan syftar framför allt till att stöpa om samhället så att det anpassas efter kapitalets behov.

Staten som storkund

Det stämmer att den brittiska staten idag driver egna företag i betydligt mindre utsträckning, men staten är fortfarande en maktfaktor i landets ekonomi. Ett mindre gräl utbröt i maj när den brittiska regeringen krävde att näringslivet jobbar hårdare för att få fart på ekonomin. Kommunministern Eric Pickles påpekande att ”regeringen inte kan skapa tillväxt” fick omedelbart mothugg av den brittiska Handelskammaren: ”regeringen måste inse att den är en storkund, att den kan skapa marknader och är hela den brittiska infrastrukturens väktare”.

Men staten är inte bara en storkund. Staten spelar också en avgörande roll i att reglera arbetsmarknaden, erbjuda skattelättnader och statligt stöd, underlätta sammanslagningar och skyddar företagare från att bli uppköpta mot sin vilja.

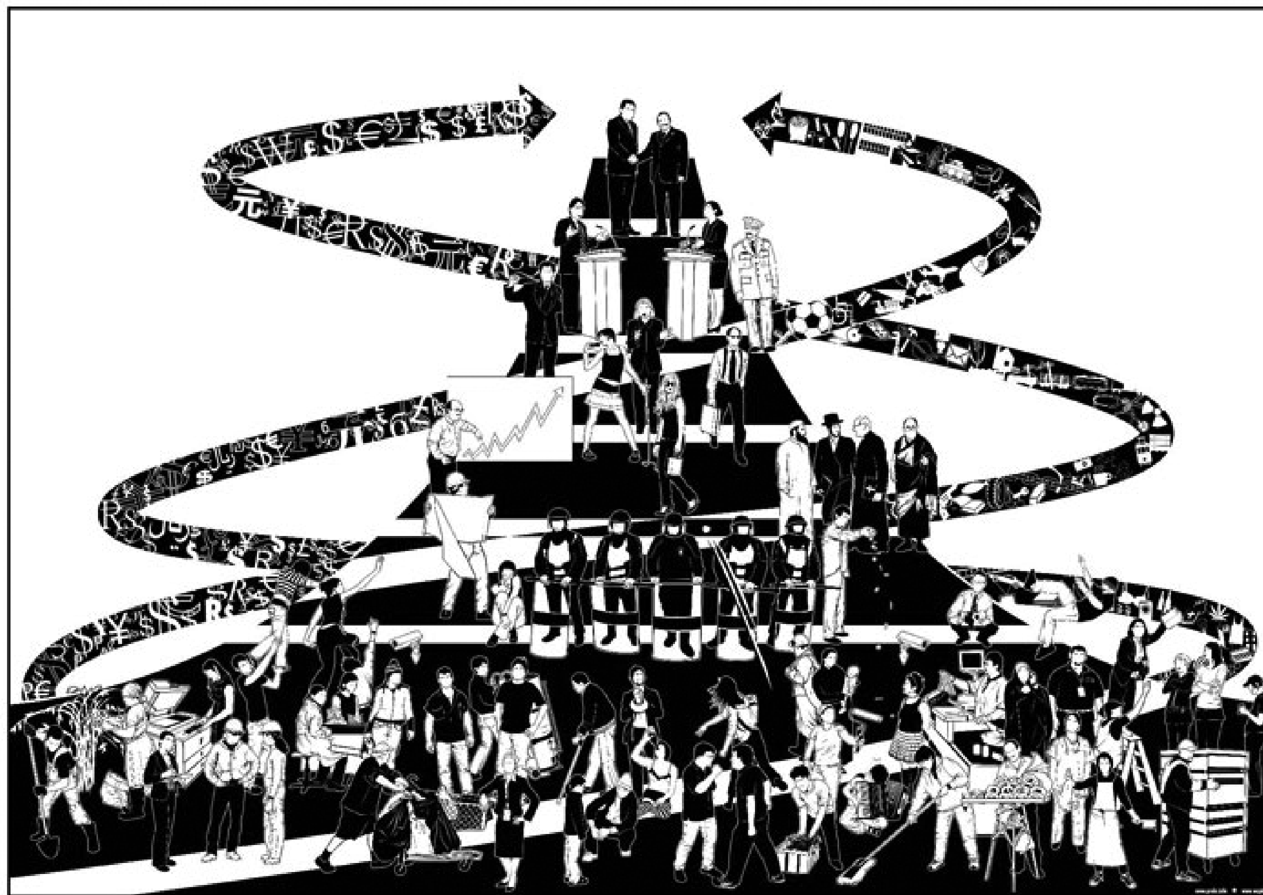
Men trots att staten utför alla dessa för kapitalet så nödvändiga uppgifterna antas det ofta att framväxten av globala multinationella företag minskat vikten av en hemstat, eftersom storföretag antas kunna när som helst lämna landet. Siffror från FN:s Transnationella Index (TNI) pekar tvärtom på att stora företag fortfarande är djupt förankrade i sina ursprungsländer. TNI uppskattar ett företags globala utbredning genom att undersöka hur stor procent av företagets tillgångar, försäljning och arbetsstyrka som är lokaliserad till utlandet (d.v.s. utanför företagets hemland). Genomsnittligt ligger TNI på 63 procent bland världens största transnationella företag (2010). Det betyder att dessa företag gör mer än en tredjedel av sina affärer i hemlandet. Storföretag som ligger i USA och Tyskland såsom General Motors, IBM och Volkswagen har typiskt en ännu större del av sin verksamhet förlagd till hemlandet.

Samtidigt har det skett en globalisering av kapitalet, särskilt sen slutet av det kalla kriget. Men företagens önskan om att flytta sina företag till andra hörn av världen dämpas alltid av de enorma kostnader som en flytt medför. Pengar kan flyttas över jorden med ett klick på tangentbordet men realkapital som är bundet i fabriksbyggnader, leverantörskedjor och högspecialiserad arbetskraft kan inte lika lätt skickas iväg till en annan del av världen.

Kumpaner och kriser

Alltsedan Sovjetunionens kollaps har relationen mellan stater och företag blivit allt närmare och personligare, en utveckling som ibland kallas kumpankapitalism. I västvärlden har den systematiska överföringen av rikedomar uppåt i systemet förnyat behovet hos företag att konspirera med statstjänstemän och politiker för att dra fördel av den ekonomiska omstrukturering som pågår idag.

Detta har blivit särskilt tydligt sedan stater initierat en utbredd privatisering av industrin. Räddningsaktionerna har bekräftat ett mönster där stater först hjälper privata företag att etablera sig på nya lönsamma områden bara för att sen hosta upp kontanter när företagen hamnar i svårigheter, alltså en privatisering av profiterna och en ”socialisering” av förlusterna.

Högern gillar att jämföra dagens kaotiska kapitalism med en tänkt välfungerande fri marknad, en ”ren” kapitalism istället för den kumpan- och kriskapitalism vi har idag. Någon sådan ”ren” kapitalism har aldrig existerat. Alla dessa trådar som löper kors och tvärs mellan stater och företag, är inte någon avvikelse från kapitalismens lagar utan visar hur dessa lagar normalt verkar.

Både nyliberaler och en del keynesianer tenderar att påstå att staten och kapitalismen (eller den ”fria marknaden”) i princip är åtskilda från varandra. Marknaden skapar profiter, välstånd och ekonomisk tillväxt medan staten verkar ute i periferin med regleringar, beskattning och vid behov, ekonomiska stimulansmedel. Politiskt handlar det då egentligen bara om hur och hur mycket staten ska lägga sig i. Keynesianerna förespråkar kraftfulla statliga ingripanden medan nyliberalerna hävdar att problemen uppstår för att staten lägger sig i alltför mycket. Skillnaderna mellan dessa två politiska ståndpunkter är ofta viktiga – men både keynesianer och nyliberaler har en gemensam teoretisk uppfattning om relationen mellan stater och kapital.

Denna stämmer inte med verkligheten.

Räddningsaktionerna har bekräftat ett mönster där stater först hjälper privata företag att etablera sig på nya lönsamma områden bara för att sen hosta upp kontanter när företagen hamnar i svårigheter, alltså en privatisering av profiterna och en ”socialisering” av förlusterna.

Staten och kapitalet ömsom samarbetar, ömsom konkurrerar men drivs båda av ett och samma intresse - att understödja det kapitalistiska systemet. Detta är centralt att förstå för den som vill avveckla kapitalismens destruktiva system för gott.

Artikeln är tidigare publicerad i Socialist Review i juli 2012

• Översättning: **Ann Olsson-Gislow**

KLASSKAMP I KLYFTORNAS SYDAFRIKA

När Nelson Mandela frigavs efter 27 år i fängelse, när Sydafrikas svarta fick rösta för första gången 1994 – och när aparheidregimen till slut fick släppa sitt krampaktiga grepp om makten tack vare en heroisk och militant arbetarrörelse, hade massakern i Marikana av 34 gruvarbetare setts som en omöjlighet. Något som tillhörde historien men inte framtiden. Vad hände?

Idag har Sydafrika ersatt Brasilien i toppen av listan på världens ojämlikaste länder. Den globala krisen har förvärrat läget drastiskt och mellan 2007 och 2009 uppskattar ekonomer att runt en miljon jobb försvunnit och idag är arbetslösheten uppe i 25 %.

Sydafrika har fler protester och revolter per capita än någon annanstans i världen och landet har utnämnts till världens protesthuvudstad, sedan 2008 har över två miljoner tagit till gatorna varje år. Protesterna har ofta handlat om bristande service; som skolor, sjukvård, el och vatten - och om korruption. Dessa har kallats ”service delivery protests” och har skapat av en ny generation unga aktivister. Under ytan av konkreta klagomål döljer sig en enorm frustration och besvikelse över det Sydafrika som vuxit fram. Händelserna i Marikana är en del av en större pågående politisk process.

Den så kallade trepartsalliansen som formades under kampen mot apartheid och består av fackföreningsrörelsen Cosatu, ANC och det Sydafrikanska kommunistpartiet är numera kantad av skandaler, korruption och maktfullkomlighet.

Efter apartheid hoppades ANC på att skapa en rättvis kapitalism där svarta och vita skulle behandlas lika, och att man i partnerskap med näringslivet skulle bringa välstånd åt alla. I realiteten innebar det att man valde att vika sig för IMF och stödde framväxten av ett nyliberalt och kapitalistiskt Sydafrika. Skribenten Patrick Bond noterade att ett av interimregeringens första beslut var att acceptera ett IMF-lån på 850 miljoner dollar villkorat av sänkta löner, minskade importtullar och nedskärningar i statskassan. Mellan 1995 och 2008 föll svartas inkomster i relation till vitas. Allt eftersom motståndet har vuxit har ANC alltmer sett sig tvungna att öka repressionen.

Idag råder det ekonomisk apartheid där den rika vita minoriteten nu fått tillskott av en liten svart elit. Cyril Ramaphosa är ett konkret exempel. Han sitter med i ANC:s styrande skikt men är också direktör och delägare vid Lonmingruvan där massakern skedde den 16 juli.

Idag råder det ekonomisk apartheid där den rika vita minoriteten nu fått tillskott av en liten svart elit.

Platinaindustrin

Sydafrika har 88 % av världens platinareserver och står för tre fjärdedelar av världens platinaproduktion. Idag är platina den dominerande delen av landets gruvindustri.

ANC-regeringens strategi för att utveckla Sydafrika är baserad på naturtillgångar och där är platina av största vikt, och likt Silicon Valley planerar man i Sydafrika en ”platina-dal”. Men den ekonomiska krisen har satt käppar i hjulet och det har skett ett dramatiskt prisfall på platina det senaste året, och expansion har nu ersatts av överproduktion. Efter apartheid-erans slut 1994 fanns det fyra platinagruvor och idag finns det 26. Det brittiskägda Lonmin har exempelvis skurit ner sina investeringar de närmaste två åren från 285 miljoner pund till 160 miljoner pund. Den fattiga landsbygdsbefolkningen blev lovade arbeten men när det kom till kritan ansåg företagen att det var billigare att importera sin egen arbetskraft så landsbygdsbefolkningen har betalat ett högt pris för gruvindustrins framfart men inte vunnit något.

Gruvstrejker

Januari 2012 inleddes med en militant strejk i Impalas platinagruva som varade i 6 veckor. Den kostade företaget 180 miljoner pund och stoppade nästen hälften av landets platinaproduktion. Strejken ledde till att den nya fackföreningen AMCU (Association of Mineworkers and Construction Union) ökade sitt stöd vid flera gruvor, bland annat Lonmin. AMCU har vuxit fram i protest mot det väletablerade och ANC-stödda fackförbundet NUM (National Union of Mineworkers) som, sedan apartheids avskaffande 1994, i princip arbetat för regeringen och stått företagsledningen nära.

Den vilda strejken vid Marikanagruvan började den 10 augusti och handlar i grunden om löner där gruvarbetarna kräver en mångdubbling av lönen, till 12500 rand (ca 9300 kr). Arbetarna själva beskriver sin nuvarande arbetarsituation som rena slaveriet. Det gamla fackförbundet NUM menar att det mer radikala ACMU är helt orealistiska i att kräva sådana löneökningar, men då har de glömt sin egen historia. I den stora gruvarbetarstrejken 1946 krävde man 500 % löneökningar, ett krav man så småningom vann.

Förloppet

Tre dagar innan massakern den 16 augusti skedde allvarliga sammandrabbningar mellan polis och strejkande arbetare. Gruvarbetaren Themba ger sin syn på saken i den sydafrikanska tidningen Mail and Guardian. Den 13 augusti ville en del av de strejkande ta sig till en annan

Lonmingruva, Karee, där arbetare i maj 2011 genomfört en vild strejk som inte stöddes av NUM och förlorade. Många blev av med jobben och syftet var nu att få med dem till Marikanalägret vid Wonderkop. De strejkande från Marikana kom aldrig fram utan beordrades av säkerhetsvakter att vända tillbaka och att lämna ifrån sig sina vapen. De strejkande menade att de behövde dem i bushen, och för att försvara sig. När de gått förbi öppnade polisen eld och dödade två och skadade en tredje. Gruvarbetarna attackerade polisen och två poliser dödades och en tredje skadades. Åtta arbetare har arresterats.

Den 16 augusti samlades runt 3000 arbetare på en kulle där ledaren för AMCU, Joseph Mathunjwa, talade och bad arbetarna dra sig tillbaka för att undvika en polisattack. Gruvarbetarna vägrade. Därefter sätter polisen och armén upp ett stängsel som separerar arbetarna från platsen där flertalet bor. Arbetarna omringas av hästar, vattenkanoner och Casspirs, bepansrade och beväpnade bilar. En del närmar sig stängslet för att leta efter en öppning. Flera poliser öppnar eld vid en fem meter bred öppning i stängslet och arbetarna möter en spärreld av kulor och flera dödas. Härifrån kommer bilderna som kablats ut över världen. Livrädda arbetare flyr i alla riktningar och en stor del rör sig mot en liten kulle några hundra meter i motsatt riktning från stängslet. Det är här det största antalet dödas, och härifrån finns inga bilder. Men det fanns pölar av blod och polisen hade markerat de dödas platser med bokstäver, ända upp till N. Andra dödades när de försökte fly över fälten. En del sköts ihjäl från helikoptrar och andra krossades av Casspirs.

Polisen har hävdat att man agerade i självförsvar men då uppstår den uppenbara frågan: varför 34 dödade gruvarbetare och ingen skadad polis?

Fotojournalisten Greg Marinovich och ett team lett av sociologen och socialisten Peter Alexander har gjort ett viktigt arbete med att dokumentera platsen för massakern och intervjua gruvarbetare. De visar var för sig på ett övertygande sätt att polisen genomförde en massaker, även om ingen vet hur långt uppifrån den sanktionerats.

Tidigare samma dag uttalar sig polismästaren i media: ”Vi kommer be gruvarbetarna att lämna området. Jag vill inte förklara för er vad som kommer hända om de inte lyder men det jag kan säga er är att idag avslutar vi denna fråga.”

Totalt drabbades 112 gruvarbetare av våldet den 16 augusti, 34 dödades och 78 skadades. I resultat som läckts ut från obduktionen visas det att de flesta av de 34 dödsoffren sköts i ryggen.

Kvinnor demonstrerar efter massakern i Marikana

Den gamla vänstern i Sydafrika har spelat en ytterst problematisk roll i konflikten. NUM arbetade aktivt för att få till polisinterventionen som ledde till massakern och Cosatu har släppt ett vagt uttalande efter massakern där man vägrar ta tydlig ställning.

Efterdyningar

Det måste ha kommit som en brutal chock för gruvarbetarna och alla de som stödjer dem när 270 av arbetarna (varav sex fortfarande befann sig på sjukhus) anklagades för mord. Det överlevande gruvarbetarna ansågs alltså skyldiga till morden på sina kamrater, de provocerade polisen att skjuta ihjäl 34 män. För att lyckas med denna logiska kullerbytta använde man en kontroversiell lag från apartheid-eran, en lag som ANC tidigare var motståndare till och som användes mot svarta oppositionella. En ödets ironi och ett tecken på hur lite som förändrats. Men något har ändå förändrats. Anklagelserna orsakade en fullständig folkstorm och Sydafrikas åklagarmyndighet tvingades mer eller mindre lägga ner åtalet och släppa arbetarna tills vidare. Över 150 anmälningar hade redan lämnats in från de arresterade arbetarna med anklagelser mot polisen om tortyr och våld i häktet.

Måndagen den 24 augusti rapporterade Lonmin att bara 13 % av dess 28 000 anställda dykt upp, trots hot om avsked. På tisdagen sjönk det till 8 % och Lonmin har tvingats till förhandlingsbordet. Det är en instabil situation där inget är avgjort och strejken fortsätter.

Den 5 september marscherade arbetarna i Marikana tillbaka till gruvan och konfronterade företagsledningen med påkar och bilder på de dödade arbetarna. Trots repressionen strejkar ännu fler idag, till och med Lonmin tvingades i början av september medge att bara 4,5 % av arbetsstyrkan jobbar. Även inom Cosatu växer stöder för arbetarna. Fackförbundet Numsa, metallarbetarfacket, har i ett uttalande kallat Marikana för den ”första statliga massakern på arbetarklassen efter apartheid”. Strejken har också spridit sig till andra gruvor där arbetarna kräver högre löner och att fackliga representanter byts ut om de inte representerar arbetarnas intressen. Vågen av strejker har också intensifierat den politiska krisen inom ANC som nu ser det stöd man under många år tagit för givet erodera bort. Marikana representerar början på en ny era av politisk kamp i Sydafrika.

• Åsa Hjalmers

Totalt drabbades 112 gruvarbetare av våldet den 16 augusti, 34 dödades och 78 skadades. I resultat som läckts ut från obduktionen visas det att de flesta av de 34 dödsoffren sköts i ryggen.

ARBETARKLASSENS REVOLUTIONÄRA ROLL

Vi har bjudit in författaren och socialisten **John Molyneux** att förklara de viktigaste begreppen inom marxismen. I tidigare nummer har John gått igenom bland annat kapitalism, revolution socialism och exploatering. Nu har turen kommit till arbetarklassens revolutionära roll.

Idag är det miljoner, ja kanske hundratals miljoner människor, som säger att de tillhör den internationella antikapitalistiska rörelsen och som vill ha en förändring av samhällssystemet. Under det senaste året har vi fått uppleva både den arabiska våren och storstrejker i Europa, ”Indignados” i Spanien och Occupy-rörelsen i USA. Men de allra flesta i dessa massrörelser har ingen klar eller samstämmig uppfattning om hur samhället ska förändras eller vem som ska åstadkomma förändringen. En del vänder sig till NGOs och enfrågepartier, andra sätter sitt hopp till framstegsvänliga regimer. Åter andra menar att enda sättet är att förbereda sig för fler strider och genomföra fler strejker.

NÄR MARX LEVDE fanns det också en mängd olika uppfattningar i radikala kretsar. Innan Marx, under 1840-talet, dominerades vänstern av två strömningar som båda hade sitt ursprung i den Franska Revolutionen.

DEN FÖRSTA STRÖMNINGEN var inspirerad av Jakobinerna och hävdade att en liten upplyst elit (konspiratörer) skulle bilda en hemlig sammansvärjning och sen gripa makten. Därefter skulle denna lilla skara stifta lagar som säkerställde ett rättvist samhälle, allt i massornas intresse. De såg framför sig en republik byggd på jämlikhet och utan ärvda privilegier men där privat ägande skulle vara tillåtet.

DEN ANDRA strömningen utgjordes av de Utopiska Socialisterna. Där återfanns personer som Charles Fourier i Frankrike och Robert Owen i Storbritannien. De var övertygade om att socialism (kollektivt ägande) var en bättre samhällsordning än kapitalism och försökte få en ändring till stånd genom rationella argument och genom exemplets makt (mönstersamhällen).

MED ANDRA ORD så var revolutionärerna inte socialister och socialisterna var inte heller revolutionärer. Marx förkastade (eller snarare gick längre än) båda dessa strömmingar och menade att ingen av dem kunde uppnå revolutionär socialism. Nyckeln till framgång var istället, enligt Marx, att inse att arbetarklassen/proletariatet var de enda som kunde åstadkomma en förändring av samhället.

> **”Det var dess makt, inte dess lidande, som fick Marx att basera sin politik på arbetarklassen”**

TILL ARBETARKLASSEN räknade Marx dem som lever av att sälja sin arbetskraft, alla dem som var anställda och exploaterade av kapitalisterna. Under den industriella revolutionen hade denna nya klass börjat formera sig i städer som Manchester, Birmingham och London och, i mindre omfattning, i nordvästra Europa.

UTOPISTERNA och konspiratörerna hävdade att förändringen bara kunde åstadkommas uppifrån. Marx å sin sida hävdade att förändringen måste komma underifrån och ha arbetarklassen som utgångspunkt. Hans tes var: ”Arbetarklassens frigörelse måste vara dess eget verk”.

DET VAR DESS MAKT, inte dess lidande, som fick Marx att basera sin politik på arbetarklassen. Arbetarna fick utstå svåra umbäranden och utnyttjades hänsynslöst men detta vände de till kraft och vilja att utmana systemet. Slavar och bönder hade också lidit under tyranner i årtusenden. Vad som skiljde arbetarklassen från slavar och bönder var att arbetarklassen faktiskt hade 1) makt att störta kapitalismen och 2) förmåga att skapa ett nytt samhälle.

ARBETARKLASSEN är kapitalismens egen, unika skapelse. När kapitalismen expanderar så gör arbetarklassen också det. Kapitalismen kan besegra arbetarna i strid efter strid, slå ner deras strejker, krossa deras fackföreningar och kringskära deras fri- och rättigheter men kapitalismen kan inte undvara arbetarna. Utan arbetare ingen produktion och utan arbetare inga profiter åt kapitalisterna. Så arbetarna kommer alltid att finnas där, beredda till nya strider.

nr48 16 2012-09-17 14:26

Strejkande lärare demonstrerar i Chicago, september 2012

KAPITALISMEN DRAR samman arbetarna i stora fabriker, sammanlänkar dem med nationella och globala storföretag och föser samman dem i gigantiska städer. Detta ger arbetarna enorma möjligheter att utöva politisk makt. Om arbetarna inte går till jobbet står tågen, bussarna och lastbilarna stilla, inget kol, järn eller olja forslas upp ur marken, inga tidningar trycks, inga Tv-stationer sänder, inga banker eller skolor hålls öppna. Även statens väpnade styrkor är beroende av civilanställda på militärförläggningarna. När kapitalismen skapade arbetarklassen, skapade den samtidigt historiens starkaste förtryckta klass.

ARBETARKLASSENS KAMP är till sin karaktär en kollektiv kamp. Arbetarna måste förena sig till gemensam strid om de ska lyckas ta sig an Ford och Hyundai och samma gällde under textilfabrikernas era i England på 1800-talet. Till skillnad från bönderna, som kan dela upp tidigare privatägd mark mellan sig, så kan arbetarna inte dela upp en tidigare privatägd bilfabrik mellan sig, de måste äga fabriken gemensamt. Detta gör arbetarklassen till en socialistisk klass (socialistisk i betydelsen att de står för socialt/gemensamt ägande av produktionsmedlen).

TILL DETTA KOMMER att arbetarklassen, även när den äger produktionsmedlen, förblir den producerande klassen i samhället. Under dem finns ingen annan klass som arbetarklassen kan exploatera eller leva på. Eftersom arbetarklassen befinner sig i stora fabriker i de stora städerna mitt i den ekonomiska och politiska maktens centrum, så kan de också förhindra att det uppkommer någon ny klass ovanför dem. Arbetarklassen kommer att kunna dominera och producera samtidigt och på detta sätt lägger den grunden för ett klasslöst samhälle. När arbetarna frigör sig själva, frigör de samtidigt hela mänskligheten.

”Arbetarklassen har förändrats”, är deras välbekanta protestrop.

JAVISST HAR arbetarklassen förändrats, åtminstone till sin klädsel. Den har också andra sorters jobb, har andra nationaliteter och andra kulturyttringar. Men på ett fundamentalt plan är och förblir arbetarklassen kapitalismens skapelse. Den överlever fortfarande på att sälja sin arbetskraft och den exploateras och går till strid gemensamt, som ett kollektiv. Det som skiljer nu från då är att arbetarklassen har vuxit enormt i storlek och därigenom idag har ännu större möjligheter att utöva makt. När Marx levde fanns arbetarklassen nästan bara i Västeuropa medan den

”Denna tes, arbetarklassens revolutionära roll, är marxismens huvudtes.”

DENNA TES, arbetarklassens revolutionära roll, är marxismens huvudtes. All marxistisk filosofi, historia, ekonomi och politik utgår från denna tes. Ingen annan av Marx teser har heller blivit så nogsamt avfärdad av akademiker och allsköns experter. Den avfärdas också av dem som annars ”sympatiserar” med marxismen.

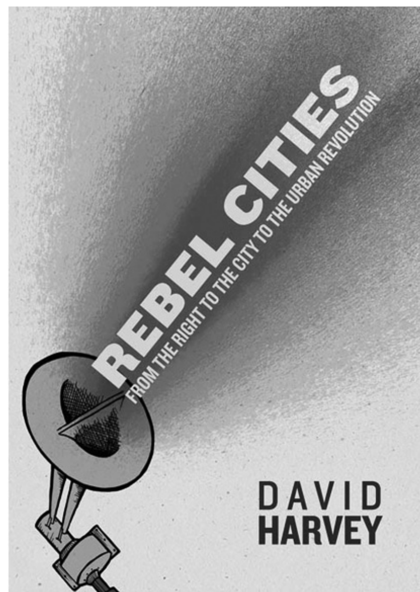
idag har etablerat sig och för sin kamp på alla fem kontinenterna, från Kairo till Xinjiang. Denna globala arbetarklass är socialismens hörnsten och visar för mänskligheten att det finns hopp om framtiden.

• Översättning: **Ann Olsson-Gislow**

STADSLUFTEN BEFRIAR
David Harvey: REBEL CITIES

Under 1100- och 1200-talen växte ett nätverk av städer fram runt Östersjön som kom att kallas Hansan. Dessa städer bildade ett slags nät av militärt, ekonomiskt och kulturellt samarbete och kunde genom sin gemensamma styrka undkomma den feodala ordningens strukturer och vinna en, om än begränsad, autonomi baserad på en ny formering av sociala och rättsliga förhållanden. I ett tidigt skede etablerades en lag i ett antal av Hanseförbundets städer som innebar att livegna som under ett år och en dag lyckades undgå att bli tillbakakallad av sin feodalherre kunde stanna kvar i staden och få medborgerliga rättigheter – Stadsluften befriar!

KANSKE, skriver David Harvey i sin senaste bok *Rebel Cities*, skulle vänstern kunna föreställa sig spridningen av en antikapitalistisk kamp som en slags motsvarighet till det framväxande Hanseförbundet. Han ber läsaren att tänka sig ett förbund av socialistiska städer som genom sin gemensamma styrka kan underminera och – kanske – revolutionera kapitalismens tvingande dynamik på en global skala. Endast med en sådan utveckling skulle ordspråket ”Stadsluften befriar” kunna peka mot verkligt genomgripande möjligheter. Men en förutsättning för en sådan parallell är att vänstern omprövar sina mer eller mindre utbredda föreställningar om ett antal historiska skeenden som tar för givet att den traditionella fabriken är den viktigaste platsen för en antikapitalistisk kamp. Harvey vill upphöja *stadens* potential för mobilisering och kamp.

MEN VAD ÄR EN STAD, och vad är det som gör att staden spelar en speciell roll för det kapitalistiska produktionssättet? Harveys svar är att en stad uppstår ur en geografisk och social koncentration av överskottsprodukter. Denna relation är nödvändig. Å ena sidan är urbaniseringen en produkt av kapitalismen: kapitalismen kräver produktion av mervärde och vinst; mervärdet och vinsten skapas genom ett överskott av produkter; och kapitalismen producerar de överskottsprodukter som urbaniseringen består av. Detta innebär att staden i sin nuvarande form inte hade funnits utan kapitalismen. Å andra sidan är också det omvända sant, dvs. att kapitalismen är beroende av urbanisering: urbaniseringen är helt nödvändig för att kapitalet ska finna ett rum med kapaciteten att absorbera överskottsprodukterna som är en produkt av mervärdet och vinsten som i sista hand konstituerar kapitalismen. Detta innebär att inte heller kapitalismen hade funnits i sin nuvarande form utan de städer som vuxit fram.

Poängen här är att kapitalismen inte löser några kriser – de flyttas runt rumsligt och temporärt och kan då framstå som tillfälligheter.

NÄR FÖRHÅLLANDET mellan staden och kapitalismen förstås på det här viset förvandlas frågan om vilken stad vi vill ha till frågan om vilka människor vi vill vara. För Harvey är detta en fråga om *rätten till staden*, en fråga som således skiljer sig från frågor om mänskliga rättigheter och rättigheter till egendom eftersom den till skillnad från dessa i varje led är kollektiv.

DE TEORETISKA SLUTSATSERNA i *Rebel Cities* skrivs fram i relation till en analys av hur staden har spelat en helt central roll för kapitalismens utveckling genom att medverka till rumsliga såväl som temporära förskjutningar av ekonomiska kriser. Exempelvis beskriver Harvey hur Pariskommunen 1871 föregicks av en skuldfinansierad utbyggnad av staden. Detsamma gäller händelserna runt 1968 i New York. Och de kriser vi ser idag skildras av Harvey som en spridning av 2008 års bostadsbubbla i USA. Bostadsbullban analyseras i sin tur som en delvis uppskjuten kris med rötter i å ena sidan den amerikanska bostadsmarknaden runt 1973, och å andra sidan den krisande oljemarknaden 1974. Men dagens kris analyseras även i ljuset av att det de senaste 40 åren skett en maktförskjutning till kapitalets fördel genom en dramatisk ökning av antalet arbetslösa i kombination med ett antal fackliga nederlag initierade av figurer som Margaret Thatcher och Ronald Reagan. Resultatet av denna maktförskjutning har, skriver Harvey, visat sig i sjunkande reallöner hos arbetarna. Men i samma stund som kapitalet vunnit detta resultat står det inför nästa problem: vem ska köpa dess produkter? Förskjutningen av vad som under 80-talet hade kunnat bli en allvarlig överproduktionskris åstadkoms

med ett antal finansiella uppfinningar såsom avreglering av likviditetskrav för utlåning och en dramatisk ökning av antalet kreditkort. Och det är dessa uppfinningar som bidrog till den bostadslånekris som vi nyligen sett i USA och som många anser har haft ett inflytande över eurokrisen. Poängen här är att kapitalismen inte löser några kriser – de flyttas runt rumsligt och temporärt och kan då framstå som tillfälligheter.

DE KRISER SOM berörts ovan har i samtliga fall mötts av motstånd. Harveys mest ingående analys av dessa kamper rör Pariskommunen, som till en början förenades runt kraven på ett avskaffande av nattarbetet på bagerierna samt ett uppskjutande av hyror. Pariskommunens krav förenade alltså en fråga som tog sin utgångspunkt i arbetet och en som tog sin utgångspunkt i staden. Harvey vill se att vänstern inspireras av denna förening och jämställer de kamper som rör staden med de som rör arbete, samtidigt som föreställningen om vad Harvey se en rörelse som mobiliserar arbetarklassen i bred bemärkelse och de människor som finns i staden för att försöka blockera de stationer som kapitalet måste passera i sin jakt på profit.

SAMTIDIGT SOM detta resonemang pekar mot ett intressant problem är det kanske här som Harveys argument når sin svagaste punkt. Teoretiskt är argumentet om stadens relation till kapitalismen oftast övertygande, men när det kommer till den taktiska sidan av problemet, och analysen handlar om de prioriteringar som måste ske i ett politiskt skarpt läge, uppvisar Harveys analys en slags trubbighet och oklarhet. De skillnader i potentiell styrka och möjlighet till en stabil organisering som de olika formerna av arbete och erfarenheter av det urbana livet onekligen bär på berörs inte. Dessutom får läsaren aldrig något svar på *vem* som idag skulle envisas med att tänka på arbetarklassen som uteslutande en fabriksarbetare.

Staden som helhet prioriteras: istället för att förstå varje fabrik, skola, stadsdel, kontor, etc., som avskilda bör vi se staden som en enda stor fabrik som producerar en urban vardag.

som är arbete breddas bortom den stereotypa bilden av fabriksarbetaren. Dessutom bör staden som helhet prioriteras: istället för att förstå varje fabrik, skola, stadsdel, kontor, etc., som avskilda bör vi se staden som en enda stor fabrik som producerar en urban vardag. Denna vardag genomsyras av kapitalet som i sin tur måste vara i ständig rörelse; och det är fullständigt beroende av att inte stoppas eller försenas i något led. Därför vill

TROTS ATT REBEL CITIES bär på vissa svagheter pekar den mot viktiga diskussioner som behöver tas på allvar. Harvey försöker lära sig av de senaste årens politiska utveckling och relatera den till historiska motsvarigheter och de idéer som fötts ur dessa kamper. Resultatet är ledtrådar som erbjuder vänstern mycket att lära sig av och, inte minst, att ta ställning till.

• Carl Wilén

BOKTIPS!

Hösten är äntligen här och så fort det har börjat regna igen så kan vi med gott samvete stänga in oss och ägna oss åt viktiga saker. Här kommer några tips på böcker som gör höstmörkret ännu härligare än vad det redan är.

NINA BJÖRK: LYCKLIGA I ALLA SINA DAGAR
Wahlström & Widstrand

Behöver vi säga mer än Nina Björk? När du öppnar hennes böcker vet du att världen kommer att bli mer begriplig. I sin senaste bok är det ekonomismen, hållningen att allt går att beräkna utefter en ekonomisk kalkyl som angrips. Given läsning!

NINA POWER: DEN ENDIMENSIONELLA KVINNAN
Tankekraft Förlag

Med en blinkning åt Herbert Marcuse går Nina Powers till angrepp mot avpolitiseringen av stora delar av den feministiska rörelsen. Det är de materiella hindren för jämställdhet som Powers vill göra till utgångspunkt för vidare rörelse och att tänka det politiska på ett nytt sätt.

TARIQ ALI: VAD VAR KOMMUNISMEN?
Celanders förlag

Celanders fortsätter med kloka översättningar. Nu är det Tariq Alis lilla men tänkvärda genomgång av grunderna för en verklig kommunism fjärran den som borgare älskar att klistra på alla som inte tycker att skatt är stöld. Vackert skriver han också!

GÖRAN GRIEDER: VI KAN INTE HA DET SÅ HÄR
Karneval Förlag

Här samlas essäer, reportage och kritik från Greiders politiska krigföring de senaste tio åren. Ilskan över klassamhällets orättvisor i kombination med hans karaktäristiska lekfullhet och kaxighet ger röst åt arbetarrörelsen och är som alltid underhållande och klargörande läsning.

Ojnareskogens vänner visar vägen!

STRIDEN MELLAN ETT MULTINATIONELLT företags exploatering av ett känsligt naturområde på norra Gotland och miljöaktivister påminner om sådant som sker på landsbygden i fattiga länder. Korrupta politiker och köpta experter säljer ut livsnödvändiga resurser till högstbjudande. Men mot alla odds har ett stort antal personer trotsat tidens mantra om att det inte är någon idé att protestera, och vunnit en viktig delseger mot företaget Nordkalk. Det som står på spel är ett kalkbrott med tillhörande skogsavverkning i ett område med oförutsägbar berggrund vilket riskerar framtida vattenförsörjning som redan idag är svår på Gotland. Till det kan man lägga att skogen har ett högt naturvärde och är extra känslig för föroreningar.

Skogsägarföreningen Mellanskog har, trots Nordkalks påtryckningar, beslutat att avbryta avverkningen av skogen tills målet avgjorts i Högsta Domstolen. Mellanskog har 900 medlemmar på Gotland och frågan om Ojnareskogen har splittrat föreningen. Det som satt press på både politiker, Mellanskog och Nordkalk – och fått upp journalisternas ögon för vad som sker – är enträgna och kunniga aktivister med lokal förankring. De har slått upp läger under sommaren för att hindra avverkningen. Lägret har pågått i drygt två månader och samlat miljöaktivister, lantbrukare, fältbiologer och lokalbefolkning. När insatsstyrkan från Stockholm reste dit i augusti för att röja bort aktivisterna följde riksmedia med, och frågan togs äntligen ur medieskuggan.

I SNART ETT ÅR har bland annat Fältbiologer och föreningen Ojnareskogens vänner kämpat mot företaget Nordkalks kalkbrott. Området där man vill avverka skog och bryta kalk är 170 hektar, stort som 300 fotbollsplaner och ligger mitt emellan två Natura 2000-områden som dessutom inkluderar Gotlands reservvattentäkt, Bästeträsk, där vattnet är så rent att du kan dricka det direkt ur sjön. Platsen har definierats som ett riksintresse för naturvård och föreslagits bli nationalpark. I skogen finns det 265 rödlistade arter och tre arter som bara finns här i världen. Även grundvattnet står på spel, ingen vet hur sprickorna i kalkberggrunden går och om saltvatten skulle kunna börja läcka upp.

Innan 2009 fanns det i Miljöbalken ett stopp mot exploatering av täkter med höga skyddsvärden: ”Tillstånd får inte lämnas till en täkt som kan befaras försämra livsbetingelserna för någon djur- eller växtart som är hotad, sällsynt eller i övrigt hänsynskrävande”, därför fick Nordkalk nej i sin första ansökan om kalkbrott i Miljödomstolen. Sedan drevs en förändring igenom sommaren 2009 av den borgerliga regeringen (alla utom V röstade för), som miljörörelsen menar var skräddarsydd för att passa industrin, och i Miljööverdomstolen fick Nordkalk sitt tillstånd. Naturvårdsverket överklagade. I ett reportage från november av Kalla fakta (på webben, sändes ej i TV) ifrågasätter man också starkt Sveriges Geologiska Undersöknings rapport som låg till grund för det positiva beslutet i Miljööverdomstolen. Man påpekar att SGU kritiserats av JK för jäv då man tagit emot pengar av Nordkalk.

“Ojnareskogen representerar en större fråga, om naturvärden mot vinstintresse. Den testar var gränsen för exploatering går, belyser hur nära dagens lagstiftare står näringslivet och vikten av demokratisk organisering på gräsrotsnivå”

OJNARESKOGEN representerar en större fråga, om naturvärden mot vinstintresse. Den testar var gränsen för exploatering går, belyser hur nära dagens lagstiftare står näringslivet och vikten av demokratisk organisering på gräsrotsnivå. Om man får bryta kalk i Ojnare är det sannolikt att många andra känsliga områden nära resurser man kan göra sig pengar på ligger illa till. Om Nordkalk till slut får ett nej är det en mycket viktig seger och vi kan se fram emot en starkare miljörörelse framöver. Tills dess gör vad du kan för att stödja kampen:

http://ojnare.tumblr.com ■